

පක්ෂවදායක පාඨය

ගණදුර. විපසසනාදුර.

අතීතේ සාවකීයං සභායකා දෙව කුලපුත්තා විහාරං ගන්තවා සත්ථධම්මදෙසනං සුඤ්ඤා පඤ්ඤංසු. තෙ පඤ්ඤවසසානී ආචරිඤ්ඤපජ්ඣායානං සන්තිකෙ වසිතවා සත්ථාරං උපසඤ්ඤාමිතවා 'සාසනෙ කති ධුරානී'ති පුච්ඡංසු. සත්ථා සාසනෙ ගණදුරං විපසසනා දුරන්ති දෙව ධුරානී'ති ආහ. තෙසු එකො අහං විපසසනාදුරං පුරෙසසාමී'ති විපසසනං කථාපෙඤ්ඤා වායමනෙතා සහපටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි. ඉතරො අහං ගණදුරං පුරෙසසාමී'ති තෙපිටකං බුද්ධවචනං උගගණ්ඨිතවා තෙ ගතගතට්ඨානෙ ධම්මං දෙසෙති. සරහඤ්ඤං හණ්ඨි. පඤ්ඤවනනං හික්ඛසතානං ධම්මං වාවෙති. හික්ඛ සත්ථසන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙතවා ඉතරං ථෙරං උපසඤ්ඤාමිතවා තසෙසාවාදෙ ධ්වංසා අරහත්තං පඤ්ඤා ථෙරං වන්දිතවා 'සත්ථාරං දට්ඨකාමමහා'ති වදන්ති.

(පාලි කථාමඤ්ඤපථි)

පදමාලාව

සභායකා	(නා)	-	යහඵචෝ
දෙව	(නා)	-	දෙදෙනෙක්
කුලපුත්තා	(ස)	-	කුලපුත්‍රයෝ
සත්ථධම්මදෙසනං	(ස)	-	ශාස්තෘන් වහන්සේගේ ධර්මදේශනය
පඤ්ඤංසු	(ක්‍රී)	-	පැවිදි වූහ
පඤ්ඤවසසානී	(ස)	-	අවුරුදු පහක්
ආචරිඤ්ඤපජ්ඣායානං	(ස)	-	ආචාර්ය උපාධ්‍යායන් වහන්සේලාගේ
වසිතවා	(පු.ක්‍රී)	-	වාසය කොට
සත්ථසාසනෙ	(ස)	-	ශාස්තෘන් වහන්සේගේ ශාසනයෙහි
කති	(නි)	-	කෙතෙක් ද?
ධුරානී	(නා)	-	ධුරයෝ
පුච්ඡංසු	(ක්‍රී)	-	විචාලහ
ගණදුරං	(ස)	-	ගුන්ථ දුරය
විපසසනාදුරං	(ස)	-	විදර්ශනා දුරය
තෙසු	(ස.නා)	-	ඔවුන් අතරෙහි
පුරෙසසාමී	(ක්‍රී)	-	පුරන්තෙමී
කථාපෙඤ්ඤා	(පු.ක්‍රී)	-	කියන්නට සලස්වා
වායමනෙතා	(ක්‍රී)	-	උත්සාහ කරමින්
සහපටිසම්භිදාහි	(නා)	-	විශිෂ්ට ශ්‍රෝතෘන් සහිත ව (පිළිසිඹියා සමග)

අරහතනං	(න)	-	රහත් බවට
පාපුණි	(ක්‍රී)	-	පැමිණියේය
ඉතරො	(ස.නා)	-	අනෙක් තැනැත්තා
පුරෙසසාමි	(ක්‍රී)	-	පුරන්තෙමි
බුද්ධචචනං	(ස)	-	බුද්ධ දේශනාව
උගගණිකා	(පු.ක්‍රී)	-	ඉගෙනගෙන
ගතගතට්ඨානෙ	(ස)	-	ගිය ගිය තැන
දෙසෙනි	(ක්‍රී)	-	දේශනා කරයි
සරහඤ්ඤං	(නා)	-	(මිහිරි ලෙස) හඬනගා කීම
හණති	(ක්‍රී)	-	දේශනා කරයි
පඤ්චනනං භික්ඛුසකානං	(ස)	-	පන්සියයක් භික්ෂූන්ට
වාචෙති	(ක්‍රී)	-	උගන්වයි
සඤ්චසනතිකෙ	(ස)	-	ශාස්තෘන් වහන්සේ සමීපයෙහි
කමමට්ඨානං	(නා)	-	කමටහන්
තසෙසාවාදෙ	(සං)	-	උන්වහන්සේගේ අවවාදයෙහි
ධ්ඤා	(පු.ක්‍රී)	-	සිට
චන්දිකා	(පු.ක්‍රී)	-	චැඳ
දට්ඨකාමමහාති	(සං)	-	දකිනු කැමැත්තෝ වෙමු
චදනති	(ක්‍රී)	-	කියති

අභ්‍යාස

- 'ගණ්ඨුරං විපසසනාධුරං' පාඨය සිංහලට නගන්න.
- ජේදය ආශ්‍රයෙන් පහත සඳහන් ප්‍රශ්නවලට පාලියෙන් පිළිතුරු සපයන්න.
 - සභායකා දෙව කුලපුත්තා කිං සුඤ්ඤා පබ්බජංසු?
 - ද්විතනං සභායකානං එකො කථං අරහතනං පාපුණි?
 - ද්විතනං සභායකානං ඉතරො කිං අකාසි?
 - තෙ පඤ්චවසසාති ආචරියුපජ්ඣායානං සනතිකෙ චසිඤ්ඤා සභාරං උපසඞ්කමිඤ්ඤා කිං පුච්ඡංසු?
 - සඤ්චසාසනෙ කති ධුරාති?

සමාස නාම I

පද දෙකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් හෝ එක් පදයක් වන සේ යෙදීම 'සමාස' නම් වේ.

උදා:-	බුද්ධසස රූපං	=	බුද්ධරූපං	(බුද්ධ රූපය)
	දෙවා ච මනුසසා ච	=	දෙවමනුසසා	(දෙවිමිනිස්සු)
	ගාමං ගතො	=	ගාමගතො	(ගමට ගිය)

මෙහි 'බුද්ධසස' සහ 'රූපං' යන පද දෙක එකතු වී එක් පදයක් බවට පත් වී ඇත. මෙසේ පද කෙටි කිරීමෙන් හෙවත් සමාස කිරීමෙන් එක් පදයක් බවට පත් වීම, එකට උච්චාරණය කිරීමට හැකි වීම, එක් විභක්තියක් ගැනීම, භාෂාව අලංකාර වීම ආදී ප්‍රයෝජන ලැබේ.

සමාස ප්‍රභේද

සමාස වන පදයන්ගේ ස්වරූපය අනුව සමාස ප්‍රභේද හයක් වේ.

1. කම්මධාරය
2. දිගු
3. තප්පුරිස
4. ද්වන්ද්‍ර
5. බහුබිඛිති
6. අව්‍යයිභාව වශයෙනි.

1. කම්මධාරය සමාසය

විශේෂණ පදයක් විශේෂ්‍ය පදයක් හා එකට ගැළපීම 'කම්මධාරය' සමාස නම් වේ.

මහනෙතා වීරෝ	= මහාවීරෝ	(මහාවීර)
සාරිපුතෙතා ච සො ඵෙරො වානි	= සාරිපුතතසෝරො	(සාරිපුත් තෙරුන්)
අඤ්ඤා ච සො බධිරො වානි	= අඤ්ඤිරො	(අඤ්ඤිරි)
ධම්මො ඉති බුද්ධි	= ධම්මබුද්ධි	(ධර්ම බුද්ධිය)
ගුණො ඵව ධනං	= ගුණධනං	(ගුණධනය)

2. දිගු සමාසය

සමාස වන පදයන්ගෙන් මුල් පදය සංඛ්‍යාවාවී පදයක් නම් ඒ සමාසය 'දිගු' නම් වේ.

චතසෙසා දිසා	= චතුර්දිසා	(සිවුදිසා)
පඤ්ච සීලානි	= පඤ්චසීලං	(පන්සිල්)
තයො භවා	= තිභවං	(භව තුනක්)

3. තප්පුරිස සමාසය

දුතියා ආදී විභක්තාන්ත පදයක් පර පදයක් සමග ගළපා සමාස කිරීම 'තප්පුරිස' සමාස නම් වේ.

සරණං ගතො	= සරණගතො	(සරණ ගිය)
බන්ධනා මුතෙතා	= බන්ධනමුතෙතා	(බන්ධනයෙන් මිදුණු)
ධම්මෙ රතො	= ධම්මරතො	(දහමෙහි ඇලුණු)
පියෙහි විප්පයොගො	= පියවිප්පයොගො	(පියයන්ගෙන් වෙන් වූ)
රාජතො භයං	= රාජභයං	(රජ බිය)

අභ්‍යාස

1. පහත සඳහන් පද සමාස කරන්න.

- i. පඤ්ඤා එව රතනං
- ii. බුද්ධො ච සො නාගො ච ඉති
- iii. ගාමිං ගතො
- iv. අග්ගිතො භයං
- v. විඤ්ඤාති ගර්භිතො

2. පහත සඳහන් සමාස පදයන්හි විග්‍රහ වාක්‍යය ලියන්න.

- i. විකාලභොජනං
- ii. බුද්ධධමෙමා
- iii. වොරභයං
- iv. තිලොකං
- v. මහාවීරො

3. පහත සඳහන් සමාස පදයන්හි ප්‍රභේද දක්වන්න.

- i. ධම්මබුද්ධි
- ii. චක්ඛුසොතං
- iii. චතුසව්වං
- iv. මහාබලං
- v. තිදණ්ඩං
- vi. නිලුප්පලං
- vii. රුක්ඛසාඛා
- viii. තිභවං
- ix. බුද්ධසාවකො
- x. සද්ධාධනං

4. පහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලට නගන්න.

- i. සො දුග්ගතකුලං පසසති.
- ii. පුරිසො තිණ්ණඵරසුනා රුක්ඛං ඡිඤ්ඤති.
- iii. උපාසකො සඤ්ඤාධම්මං උග්ගණ්ණාති.
- iv. මහාඵෙරො පිණ්ඩාය ගාමිං පාවිසි.
- v. සො උණ්ණාදකං මුඛෙ ආසිඤ්ඤවති.

5. පහත සඳහන් වාක්‍ය පාලියට නගන්න.

- i. ඔහු ත්‍රිපිටක බුද්ධ චවනය ඉගෙන ගනියි.
- ii. ආනන්ද, අතිත්‍ය සංඥාව කවරේ ද?
- iii. රාජ පුරුෂයෝ සොරුන් ලුහුබඳිති.
- iv. දුකට පත් මිනිසා ආහාර ඉල්ලයි.
- v. උපාසකයා පන්සිල් රකියි.